

ІНШІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

*Медведська Людмила Євгенівна, кандидат історичних наук,
доцент кафедри політичних наук і права
Київського національного університету будівництва і архітектури*

УКРАЇНСЬКА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА БЛОГОСФЕРА: РИТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасні засоби масової інформації постають перед новими викликами у контексті соціокультурного та політичного оцінювання їх ефективності українським суспільством. Політична заангажованість, неприховане обслуговування інтересів олігархів, зниження професійного рівня та нехтування стандартами журналістики, оціночні судження, пропаганда, розпалювання міжнаціональної та міжрегіональної ворожнечі, відхід від об'єктивності в процесі висвітлення подій, маніпулювання свідомістю громадян — ці та інші явища спостерігаються в інформаційних продуктах і діяльності низки видань та телеканалів. Це дискредитує роль традиційних ЗМІ в українському соціумі, внаслідок чого нещодавно Міністр культури, молоді та спорту України Володимир Бородянський заявив про намір ініціювати запровадження кримінальної відповідальності журналістів за неправдиву або маніпулятивну інформацію шляхом реєстрації законопроекту про відповідні зміни до Адміністративного та Кримінального кодексів України [2]. Також Міністр пропонував ввести кримінальну відповідальність за “свідоме спотворення громадської думки засобами масової інформації” [3]. Таким чином, ситуація навколо забезпечення свободи слова в Україні загострюється через низку причин, одна із яких — навмисне порушення журналістських стандартів.

З іншого боку варто зазначити, що на представників засобів масової інформації нерідко чинять тиск (прямо чи опосередковано) власники цих ЗМІ, керівництво, чиновники, представники кримінальних структур тощо. З метою забезпечення конституційного права на свободу слова, налагодження ефективної взаємодії державних органів, засобів масової інформації, інститутів громадянського суспільства, зокрема щодо запобігання перешкоджанню законній професійній діяльності журналістів Президент України підписав Указ про створення Ради з питань свободи слова та захисту журналістів [5].

Жорсткі умови й складні обставини, в яких доводиться працювати журналістам, призводять до того, що частина талановитих представників цієї професії обирає інші шляхи самореалізації. Одним із найбільш популярних серед таких шляхів — своєрідна “кар’єра” блогера. Створення власного каналу, трансляція стрімів, відеооглядів, коментарів, інтерв’ю — формат блогу дозволяє його автору бути суб’єктивним, давати власні оцінки подіям та явищам, висловлювати думки у будь-якій формі, зокрема - з уживанням нецензурних слів. Здавалося б, блоги повинні суттєво поступатися за популярністю провідним телеканалам, проте кількість підписників сторінок та каналів деяких блогерів суттєво перевищує аудиторію традиційних ЗМІ. За останні роки неодноразово проводилися рейтингування найавторитетніших блогерів України [4] за участю експертного журі та з урахуванням народного голосування. Цьогоріч лідерами рейтингу “ТОП-100 блогерів України” стали різні особи — думка журі та народний вибір не співпали [4]. При оцінці об’єктивності рейтингування слід враховувати також фактори «регіональних симпатій» та споживацької толерантності до продукту видання, яке оголошує рейтинг, що суттєво впливає на вектор голосування.

Серед основних причин поступального успіху блогерів у мережі Інтернет та, як наслідок, його умовної монетизації (економічної, політичної, іміджевої тощо) можна виділити такі:

- Втрата довіри українського суспільства до ЗМІ, зумовлена численними випадками маніпуляцій свідомістю громадян, замовчування інформації про корупцію та ігнорування розслідувань злочинів, розпалювання ворожнечі між різними соціальними групами та представниками регіонів України, відверта пропаганда, так звані “фейкові” новини тощо;
- Посилення тенденцій до трансформації образу сучасного споживача інформаційних та розважальних послуг, заміни застарілих форматів комунікації між людьми, активізація впливу блогосфери та ролі інтернет-культури загалом у сучасному соціумі;
- Зростання запиту суспільства на оперативні, прозорі й емоційні способи донесення інформації, незважаючи на їх суб’єктивність, аматорство та іноді й відверту провокативність;
- Роль харизми відеоблогера, його манера звертатися до аудиторії, характерний “почерк” висвітлення тем, вільний (стислий або навпаки — розширений) формат викладу матеріалу, яскраво підкреслена індивідуальність особи, яка створює цей контент, та інші особливості, що відрізняють відеоблоги від традиційних засобів масової інформації;

- Серед популярних блогерів сьогодні ми бачимо не тільки журналістів та ведучих популярних телепередач [9], голів новостворених політичних партій [1], але й народних депутатів, які інформують свою інтернет-аудиторію іноді безпосередньо із Верховної ради України [7];

- Плюралізм української блогосфери дає можливість для самовираження будь-кому у довільній формі. В сучасних умовах не лише лідери думок, хедлайнери чи визнані авторитети можуть підвищувати свій рівень популярності та монетизувати цей успіх. Заявити про себе у відеоблогосфері може будь-хто із пересічних громадян, для цього досить лише затребуваного контенту та красномовства. А іноді харизма оратора, його екстравагантний вигляд або ексцентрична поведінка можуть завуалювати навіть відверто банальні сюжети чи плагіат.

Ораторська майстерність сучасного блогера може набувати різноманітних форм та викликати інтерес у потенційної аудиторії. Загалом риторичний аспект розвитку української блогосфери має низку особливостей. Коротко їх можна охарактеризувати наступним чином.

- Риторика блогерів - представників різних регіонів України — іноді постає як риторика антагоністів, особливо щодо гострих соціально-політичних проблем на кшталт: Схід-Захід, “Мирне урегулювання” - “Ні капітуляції”, тотальна українізація — боротьба за навчання мовами національних меншин тощо.

- Висловлювання частини блогерів та стиль комунікацій з їх прихильниками, опонентами чи пересічними коментаторами вирізняються саркастичним ремарками, висміюванням, різкою критикою або й ненормативною лексикою. Парадоксально, але це не відштовхує потенційних підписників, а іноді й приваблює: ймовірно, це пов'язано із гострою затребуваністю оперативного та максимально об'єктивного інформування суспільства, про що вже зазначалося.

- Престижність таких відомих майданчиків для обговорення актуальних крос-культурних проблем як TED [8] та популярність жанру стендап, який поступово виходить за межі лише комедійного поля, вплинули на специфіку поведінки й українських відеоблогерів. Розкутість, дружнє звертання до аудиторії, мотиваційні заклики (іноді – з елементами провокації), активне залучення до обговорення, вільний стиль спілкування, форсоване апелювання до емоцій дозволяють блогерам ефективно впливати на формування думок з приводу конкретних питань.

Проте, найбільший вплив на зростання популярності блогерів в Україні, безумовно, здійснили політичні події останніх 5-ти років,

проблема об'єднання країни та консолідації регіональних еліт. Демагогія політиків поступається красномовству блогерів. І якщо у світовому співтоваристві “П'ятою владою” називали організацію WikiLeaks [6], сьогодні є підстави, що в Україні таку символічну назву невдовзі може отримати блогосфера.

Список використаних джерел та літератури:

1. Анатолій Шарій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/user/SuperSharij>.
2. Бородянський виступив за введення кримінальної відповідальності для журналістів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/news/2019/11/06/441528_borodyanskiy_vistupiv_vvedenny_a.html.
3. Бородянський запропонував ввести кримінальну відповідальність для ЗМІ за "спотворення громадської думки". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/news/2019/10/10/439497_borodyanskiy_zaproponuvav_vvesti.html.
4. ТОП-100 блогерів. Рейтинг Факти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bloggers.fakty.com.ua/>.
5. Указ Президента України «Про Раду з питань свободи слова та захисту журналістів» №808/2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.president.gov.ua/documents/8082019-30265?fbclid=IwAR1C8T9GAR3DakZ-IFkXEYavWbMeMx72o69KEgmegc_uuImWDLXdsw6Art4.
6. Creating a Prologue for 'Fifth Estate' – NYTimes.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nytimes.com/2013/10/06/movies/creating-a-prologue-for-fifth-estate.html?_r=2&.
7. DubinskyPro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/channel/UckSEiqZZeAGyADNJwLd-Wjg>.
8. TED [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ted.com/talks?language=uk>.
9. Yanina Sokolova [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/user/YaninaSokolova>.